

BALKAN GÖÇLERİNDE BİR İSKÂN MERKEZİ OLARAK ÇUKUROVA VE CİVARI

Galip ÇAĞ*

Göç olgusu Türk tarihinin en mühim meselelerinden biri şüphesiz. Sürekli karşı karşıya kalınan zaruri bir yurt değiştirme hali. Acıyı, hüznü ve yeniliği içinde barındıran bir vakıa. Bu manada sadece tarihin değil edebiyatın, sosyolojinin ve dahi psikolojinin de konusu.

Osmanlı tarihi boyunca da birçok defa gerçekleşen göçlerin devletin genişlemesi sonucu olduğu kadar gerilemesi vesilesi ile de gerçekleştiği vakidir. Bu cihetle kavramın sadece bölgeye değil bu geniş zaman zarfında tüm Osmanlı coğrafyasına ait olduğu açıktır.

Devletin son döneminde daralan sınırlar ile birlikte adeta bir akına dönüşen göçler vesilesiyle Anadolu'ya ulaşan Osmanlı vatandaşları anayurtlarında daha önceki yurtlarına benzer coğrafyalarda yaşamak konusunda çaba gösterdiler. Bilhassa sulak ve verimli arazilere yerleşme konusundaki ısrarlı yönelimleri bahsi geçen coğrafyalardaki göçmen iskânını etkiledi.

Bu çalışma yaygın iskân bölgesinin dışında kalan Çukurova civarındaki göçmen iskân ve bu iskânın bölgede meydana getirdiği değişimleri ortaya koymaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Balkanlar, Göç, Çukurova, Osmanlı, İskân*

* Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Öğretim Üyesi, galipcag@gmail.com

KAYNAKÇALAR

- AĞANOĞLU, H. Yıldırım, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanlar'ın Makus Talihi Göç*, Kum Saati Tarih Dizisi, İstanbul 2001.
- AKGÜN, Ahmet, "Bulgaristan'da Asimilasyon ve Zavallı Pomaklar Adlı Bir Risale", *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, VIII/13, Balıkesir 2005, ss. 1-28.
- ALP, İlker, *Belge ve Fotoğraflarla Bulgar Mezâlimi (1878-1989)*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Ankara 1990.
- ARSLAN, Sezer, *Balkan Savaşları Sonrası Rumeli'den Türk Göçleri ve Osmanlı Devleti'nde İskânları*, *Trakya Üniversitesi, Sosyal ilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Edirne, 2008.
- BOA, BEO*, nu. 310357.
- BOA*, Dâhiliye Nezareti Hukuk Müşavirliği (*DH. HMŞ*) Dosya Numarası/Gömlek Numarası 11/26, 21 Ekim 1914 1332.Z.01).
- BOA*, Dâhiliye Nezareti İdare-i Umumiye EK (*DH. İ UMEK*) Dosya Numarası/Gömlek Numarası:2/42, 8 Ocak 1914 (1332.S.10).
- BOA, MVM*, 173, *BOA, MVM*, 178.
- EREN, A. Cevat, *Türkiye'de Göç ve Göçmen Meseleleri, Tanzimat Devri, İlk Kurulan Muhacir Komisyonu, Çıkarılan Tüzükler*, Nurgök Matbaası, İstanbul 1966.
- HALAÇOĞLU, Ahmet, *Balkan Harpleri Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*, TTK, Ankara, 1994.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, "Adana Tarihçesi", *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprübaşı*, haz. Erman Artun-M. Sabri Koz, Yapı Kredi Yayını, İstanbul 2000, s. 10-17.
- HOCA, Nazif, "Üsküp" maddesi, *MEB, İslâm Ansiklopedisi*, c. 13, İstanbul 1986, ss. 122-127.
- İkdam, 5756, 17 Şubat 1328 (2 Mart 1913), s.4
- İkdam, 5771, 8 Rebiülahir 1331 (17 Mart 1913), s.4
- İPEK, Nedim, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri*, T.T.K. Basımevi, Ankara 1999.
- KAYA, Mehmet, "Balkan Savaşları Sırasında Anadolu'ya Göçler ve Karşılaşılan Sorunlar", V/6, *Balkan Savaşları Özel Sayısı*, 2013, ss. 1-16.
- KOCACIK, Faruk, "Balkanlardan Anadolu'ya Yönelik Göçler (1878-1890)", *Osmanlı Araştırmaları*, I, İstanbul, 1980, ss. 137-190.
- Mc CARTHY, Justin, *Ölüm ve Sürgün*, çev. Bilge Umar, İnkılap Yayınevi, İstanbul 1998.
- SOYSAL, Mustafa, *Die Siedlungs und Landschaftsentwicklung der Çukurova: mit besonderer berücksichtigung der Yüregir-Ebene (Bamberg: Palm&Elke, 1976)*